

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 9, מתבוננים ובוניים, חבר אמיתי
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

9. חבר אמיתי

מתבוננים ובוניים

שכבה בוגרת

הרציונאל

"פְּמִים הַפְּנִים לַפְּנִים - בְּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם" (משלי כ"ז, י"ט).

אפשר לראות בפסוק הזה הדרכה והכוונה כיצד אפשר להרבות אהבה בין בני אדם וכיצד לרכוש חברים. מים זכים משקפים את הדמות שמסתכלת בהם כמו ראי, אפילו שבמים עצמם לא חל שום שינוי. כמו שהמסתכל במים רואה את דמות עצמו, כך לב האדם הנאמן באהבתו לחברו ללא פניות אישיות, מעורר אהבה בלב חברו להיות נאמן לו.

כל תנועה נפשית של אדם לחברו, כגון אהבה, חיבה, קירוב וכדומה, מעוררת בחברו את אותה תנועה. התבוננות פנימה לאדם מעוררת בו את עצם הנפש ומחזקת את כוחות הנפש. הדבר מתבטא במחשבה, בדיבור ובמעשה. אם כן, טבע האדם הוא כזה שכאשר הוא מרגיש אהבה מצד חברו, זה גורם לו ממילא לאהוב את חברו. כך שלא קשה לבדוק כמה הזולת אוהב אותי, כי ברור שהוא אוהב אותי במידה שאני אוהב אותו. יחסים אנושיים נבנים ממערכת אינסופית של פניות ותגובות נפשיות של הצדדים השונים. כאן יש גילוי 'סודי', שאם ברצוננו להיות אהובים - עלינו להיות אוהבים. אם ברצוננו להיתפס באור חיובי - עלינו מוטלת המשימה להתבונן בעין טובה. מוטלת כאן אחריות גדולה על האדם, אך זו גם בשורה גדולה בנוגע לאפשרות לשינוי ולתיקון יחסים 'עכורים'. טיהור הלב וריבוי החיוב בלבנו פנימה מובילים מאליהם גם ליחס חיובי מן החוץ.

בשיעור הזה נלמד לזהות מהי חברות אמיתית ונלמד את ה"סוד" לחברות אמת, כפי שאמר שלמה המלך: "פְּמִים הַפְּנִים לַפְּנִים - בְּן לֵב הָאָדָם לָאָדָם" (משלי כ"ז, י"ט).

המטרות

- התלמידים יזהו מיהו חבר אמיתי ומהי חברות אמיתית.
- התלמידים ישאפו להיות חברים אמיתיים.
- התלמידים ירכשו כלים ל"קניית" חבר.

מבנה השיעור

- פתיחה: חבר שהוא יותר (מליאה)
- שלב א': אהבה שאינה בטלה לעולם (מליאה)
- שלב ב': מיהו חבר אמיתי? (זוגות)
- שלב ג': החבר ה-1,000 (מליאה)
- סיכום: מילה אמיתית לחבר אמיתי (עבודה יחידנית)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם דף "מיהו חבר אמיתי" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם בהגדלה פלקט "הלוואי ואהיה חבר אמיתי" (נספח 2).

מהלך השיעור

פתיחה: חבר שהוא יותר (מליאה)

- נערוך לתלמידים "דמיון מודרך":

עצום את עיניך והתרכז היטב. תאר לך שאתה התלמיד החכם ביותר בכיתה. המורה שלח אותך ותלמיד נוסף לייצג את הכיתה בחידון ארצי בתחום המדעים. אתה מתרגש ומתכוון לך. אם תזכה תקבל פרס כספי גדול והרבה כבוד, יעשו עליך כתבה בעיתון. התלמיד שנבחר איתך הוא תלמיד חדש בכיתה שלך, והוא מעולה אפילו יותר ממך במדעים וחכם מאוד. אתה מתפעל ממנו ומעריך אותו. יחד אתה בטוח שתנצחו בגדול.

כעבור זמן מה מגיעה הודעה מטעם מארגני החידון: "כל כיתה צריכה לשלוח נציג אחד בלבד!"

המורה פונה אליכם ומבקשת שתתמודדו בעצמכם עם השינוי.

הראש שלך מתפוצץ ממחשבות. מצד אחד אתה לא רוצה לוותר על החידון, על האתגר, על הפרס ועל הכבוד, הרי חייכית והתכוונת... ומה יגידו ההורים שלך? מצד שני - החבר שלך באמת יודע יותר ממך בתחום הזה! אתה אוהב אותו וחשוב לך לתת לו הזדמנות לרכוש מעמד בכיתה.

- נשאל: כיצד תנהג? (נאזין לתשובות)

נציין שאותו תלמיד אינו חייב לוותר על השתתפותו בחידון, אך אם יעשה זאת ייקרא "אציל נפש". זו מידה מיוחדת לוותר על משהו בשביל חבר שאתה אוהב ובשביל האמת הפנימית שלך.

- נמשיך ב"דמיון המודרך", הפעם עם מקרה אחר:

עצום שוב את עיניך והתרכז היטב. דמיין שאתה נסיד. אתה גר בארמון מפואר ואבא שלך הוא הסמכות העליונה במדינה, אין דבר בעולם שאתה רוצה ואבא שלך לא נותן לך. יש לך את כל התפנוקים, את המורים הכי טובים, כל מה שאי פעם חלמת. אתה יורש העצר. יום אחד הכול יהיה שלך - אתה תמלוך על העם, אתה תחליט בכל דבר, אתה תהיה האדם הכי חשוב בארץ.

יש לך המון חברים. כל אחד רוצה להיות חבר שלך, וכמובן שאתה קובע מי ייכנס לארמון, עם מי תשחק או תטייל, עם מי תלמד. במשך השנים אתה מפתח קשר חזק מאוד לאחד החברים שלך, חבר שאתה אוהב במיוחד. החבר הזה הוא אישיות מדהימה, הוא מוכשר מאוד, חכם מאוד, אתה מגלה שהוא גיבור בגלל מעשה גבורה שעשה למען העם ויש לו לב זהב... אתה מרגיש שבעצם יותר מתאים שהוא ימלוך במקומך. הראש שלך מפוצץ ממחשבות: מצד אחד אתה רוצה להיות מלך, ואתה גם לא יכול לאכזב את אבא שלך. מצד שני אתה יודע שהחבר שלך מתאים הרבה יותר ממך, ולו מגיעה המלוכה באמת.

- נשאל: איך לדעתכם אפשר להכריע? מה אתם הייתם עושים במקום הנסיד?

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 9, מתבוננים ובונים, חבר אמיתי
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נאמר: הסיפור על הנסיך הוא סיפור דומה לסיפור שקרה באמת, האם הסיפור מוכר לכם? מהיכן?

שלב א': אהבה שאינה בטלה לעולם (מליאה)

- נספר את הסיפור המקראי מספר שמואל א', החל מפרק י"ז. מומלץ לעיין עם התלמידים בתנ"ך ולבקש מהם לאשר את הפסוקים המבטאים חברות אמת בין דוד ליהונתן.
 דוד מבקש משאול המלך להתמודד בקרב נגד גוליית הפלישתי. הוא מושיע את ישראל בניצחון מופלא ונקרא לבית המלך, שם רואה אותו יהונתן בן שאול ומרגיש אליו הערכה ואהבה רבה: "וַיִּפֹּשׂ יְהוֹנָתָן נִקְשָׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד; וַיֶּאֱהָבֵהוּ יְהוֹנָתָן כְּנַפְשׁוֹ" (י"ח, א'). הם כורתים ברית "וַיִּכְרְתוּ יְהוֹנָתָן וְדָוִד בְּרִית, בְּאֶהְבְּתוּ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ" (י"ח, ג'). יהונתן נותן לדוד את חפציו האישיים ביותר: "וַיִּתְּפֹשֵׁט יְהוֹנָתָן אֶת הַמְּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו, וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד; וּמַדְיֹו, וְעֵד חֲרָבּוֹ וְעֵד קֶשֶׁתוֹ וְעֵד חַגְרוֹ" (י"ח, ד').
- נמשיך ונספר כי שאול לא השלים עם העובדה שהמלוכה תעבור לדוד והיה עוין אותו וביקש להמיתו. יהונתן היה זה שהציל את דוד פעם אחר פעם מאביו המלך, והיה מוכן לוותר על ייעודו להיות מלך ישראל, כאשר נוכח שכישוריו של דוד עולים על שלו: "וַיֶּאֱתָה תְּמַלְךְ עַל יִשְׂרָאֵל וְאֵנֹכִי אֶהְיֶה לָּךְ לְמִשְׁנֶה וְגַם שָׂאוֹל אָבִי יִדַע כִּי אֲנִי כִּיג, י"ז).
- נקריא את המשנה ממסכת אבות (ה', ט"ז) הדנה באהבת דוד ויהונתן: "כל אהבה שהיא תלויה בדבר, בטל דבר - בטלה אהבה. ושאינה תלויה בדבר, אינה בטלה לעולם. איזו היא אהבה... שאינה תלויה בדבר? זו אהבת דוד ויהונתן".
- נשאל: חכמים אומרים במשנה שאהבת דוד ויהונתן היא אהבה שאינה בטלה לעולם, מדוע? מה מיוחד בחברות שלהם? (יהונתן אוהב את דוד אהבה אמיתית בלי אינטרס של רווח והפסד. הוא עשה ככל יכולתו כדי שדוד ימלוך. נוסף שדוד גמל ליהונתן בכך שהשיב טובה לבניו והביע בכך את אהבתו הגדולה לידידו האהוב).

שלב ב': מיהו חבר אמיתי? (זוגות)

- נחלק לכל תלמיד דף משימה "מיהו חבר אמיתי" (נספח 1) ונבקש למלא אותו.
- נאזין לתשובות ונדון בסעיפים השונים שבהם קיימת התלבטות.
- נתלה על הלוח פלקט "הלוואי ואהיה חבר אמיתי" (נספח 2).
- נבקש מכל זוג לבחור היגד אחד שמבטא בעינינו מהי חברות אמת.
- נכתוב על הלוח כותרת: **תכונות שצריך חבר אמיתי.**
- נאזין לתכונות מפי התלמידים ונכתוב אותן על הלוח (תכונות אפשריות: מסירות, נאמנות, מעניק, מכבד, תומך, אוהב, משמח, מקשיב, אכפתי, טוב עין, טוב לב).
- נדון:
  - מדוע בחרתם בהיגד הזה דווקא?

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 9, מתבוננים ובונים, חבר אמיתי
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- איזו תכונה המאפיינת חבר אמיתי באה לידי ביטוי בהיגד הזה?
- נאמר: כל אחד מאיתנו רוצה שיהיה לו חבר אמת. כיצד לדעתכם קונים חבר אמת? חבר אמת לא קונים בכסף או במתנות, חבר אמת קונים בעזרת תכונות טובות.
- נכתוב על הלוח: "כפמים הפנים לפנים - כן לב האדם לאדם" (משלי כ"ז, י"ט).
- נשאל: למה התכוון שלמה המלך במשפט הזה? נקרא את פירוש רש"י לפסוק: "כמים הללו, הפנים שאתה מראה לתוכן – הן מראות לך, כן לב האדם לאדם חברו: לפי מה שאדם יודע שחברו אוהבו, כן הוא מראה לו פנים".
- נסכם: הדרך היחידה לרכוש חברים אמיתיים היא להיות חבר אמיתי. להשתמש בתכונות שמבטאות חברות. להיות שם כשהחבר שלך זקוק לך, לקחת את דאגותיו ללבך ולשמוח בשמחתו. כמו שהמראה או המים משקפים אותך, מראים את פניך, כך הלב משקף את הרגשות שלך. אם תראה רגשות טובים זה ישתקף בלב החבר והוא יקרין זאת חזרה.

שלב ג': החבר ה-1,000 (מליאה)

- **נקרא את השיר הבא:**

החבר ה-1000

לאורי יש 999 חברים.
 בכל יום נוסף חבר חדש.
 מחר יהיה לו אלף.
 999 חברים לו לאורי, איתם הוא מצויטט שעות, מראה תמונות, מריץ צחוקים.
 מחר יהיה לו אלף! אלף חברים!
 אך כיצד ולמה אין לו אף חבר ללמוד איתו למבחנים?

999 חברים מנצנצים על המסך.
 אז למה אורי בודד ומצוברח?
 לא נורא, מחר יהיה לו אלף!
 אם אף אחד אותו בינתיים לא ימחק.
 אך כיצד קרה שאין לו אף חבר, שותף טוב למשחק?

999 חברים, הם לו מסך...
 מה היא חברות אמת? אורי כבר שכת.
 לאורי יש 999 חברים.

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה בוגרת
 שיעור 9, מתבוננים ובונים, חבר אמיתי
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

בכל יום נוסף חבר חדש.
 מחר יהיה לו אלף...

- נדון :
  - על איזו מציאות מדבר השיר?
  - מה משמעות של חברים בפייסבוק?
  - האם החברות בפייסבוק היא חברות אמת?
  - האם לכמות ה"חברים" בפייסבוק יש השפעה על החברים במציאות?
- נסכם ונאמר : למדנו שחברות באה לידי ביטוי בהתנהגות מסוימת ובשימוש בתכונות מסוימות, כגון מסירות, נתינה, אהבה ועוד. כשפועלים יחד, לומדים ומשחקים, אפשר להשתמש בתכונות האלו ולממש את החברות. דרך המסך קשה מאוד ליישם את התכונות הללו. יש כאן משהו לא אמיתי, אלא אשליה של חברים. במציאות האמיתית החברים הווירטואליים לא תמיד נמצאים בשבילכם כשאתם צריכים אותם.

סיכום : מתנה אמיתית לחבר אמיתי (זוגות)

- נחזור למשפט שכתבנו על הלוח : "כמים הפנים לפנים, כן לב האדם לאדם". נאמר שלמשפט הזה יש עוד פירוש שנלמד כעת.
- נשאל : היכן בפנים שלנו יש מים? (בתוך העין). נסביר שמים הפנים פירושו גלגל העין.
- נבקש מכל זוג להתבונן על גלגל העין של חברו עד שיראה את עצמו בעיני החבר.
- נסביר שכשם שאני רואה את עצמי בתוך העין של החבר, והחבר רואה את עצמו בתוך העין שלי, כך גם כשאני אוהב את החבר הדבר מורגש אצלו בתוך לבו וגם הוא מחזיר לי אהבה שאותה אני מרגיש בתוך לבי.
- נבקש שוב מכל זוג להתבונן בתוך עיני החבר ולומר לו משפט אמיתי המבטא חברות, או לבטא רגש חיובי אמיתי (לדוגמה : אתה טוב ואוהב לעזור, אני מעריך אותך, אתה יקר לי).
- נשאל בסוף התרגיל : כיצד הרגשתם? האם התרחש שינוי כלפי החבר אחרי שאמר את המשפט? האם הצלחתם להרגיש "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם"?
- נסכם ונאמר : אם אתם רוצים לקנות חבר, השתמשו בתכונות הנכונות כלפי אותו תלמיד שאתם רוצים להיות חברים שלו, בלי חנופה ושקר, תאהבו אותו באמת, תקשיבו תכבדו וכן הלאה. קנייה נעימה.

מיהו חבר אמיתי?

הקיפו גבון או לא גבון.

1. בכל יום בדרך הביתה מבית הספר אני קונה לתמר חטיפים וממתקים, לכן אני חברה אמיתית. (גבון/ לא גבון)
2. חנן הוא ליצן, בכל הזדמנות הוא מנסה להצחיק אותנו, ובמיוחד באמצע שיעור תורה. כולם צוחקים ממנו. יום אחד שוחחתי איתו והסברתי לו על הנזק שזה גורם לכיתה ובמיוחד לו, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
3. חנן הוא ליצן, בכל הזדמנות הוא מנסה להצחיק אותנו, ובמיוחד באמצע שיעור תורה. כולם צוחקים ממנו, אני צוחק ממנו הכי הרבה כדי שירגיש טוב עם זה וימשיך לשעשע אותי, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
4. בטיולים אני אוהב להיות ראשון, הכי קרוב למדריך. בטיול לאילת יוסי חברי נפל ונפצע ולכן הלכתי איתו בקצב שלו ועזרתי לו לסחוב את התיק, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
5. גלית טובה בחשבון ומקבלת 100 במבחנים אז אני מאירה לה פנים ואומרת לה בכל הזדמנות עד כמה היא מתוקה ושאני ממש אוהבת אותה, לכן אני חברה אמיתית. (גבון/ לא גבון)
6. יוסי מראה לי את היצירות שלו בשיעורי אמנות. לפעמים אני נותן לו עצות איך לשפר את היצירה שלו כי אני ממש מומחה בזה, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
7. יוסי מראה לי את היצירות שלו בשיעורי אמנות. אני עושה את עצמי מתפעל ומשבח אותו, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
8. רוגית מספרת לי את הסודות הכי כמוסים שלה. פעם היא סיפרה לי שמישהו זר שהיא לא מכירה משדל אותה לבוא איתו ונותן לה ממתקים. סיפרתי את הסוד שלה לאימא שלה, לכן אני חברה אמיתית. (גבון/ לא גבון)
9. בכל פעם שרותי חולה אני דואגת לה ומבקרת אותה, מביאה לה שיעורי בית ומשמחת אותה, לכן אני חברה אמיתית. (גבון/ לא גבון)
10. ילדי הכיתה צוחקים על יורם מפני שהוא חלש בלימודים. אני ניגש אליו ומעודד אותו, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)
11. בכל פעם שרמי מתעצבן שהפסיד במשחק כדורגל אני מנסה להרגיע אותו ואומר לו שלא ייקח קשה ושזה רק משחק, לכן אני חבר אמיתי. (גבון/ לא גבון)

נסחו יחד משפט המסביר מהו חבר אמיתי בשבילכם:

חבר אמיתי בשבילי הוא:

באיזה משפט התעוררה אצלכם התלבטות?

כתבו מהי ההתלבטות וכיצד הכרעתם לבסוף.

חבר אמיתי משלים אותי

אחרי מריבה.

חבר אמיתי יודע לסלוח ולשכוח.

חבר אמיתי מרגיע ומנחם

כשקשה לי.

חבר אמיתי מוכן לוותר

על משהו למעני.

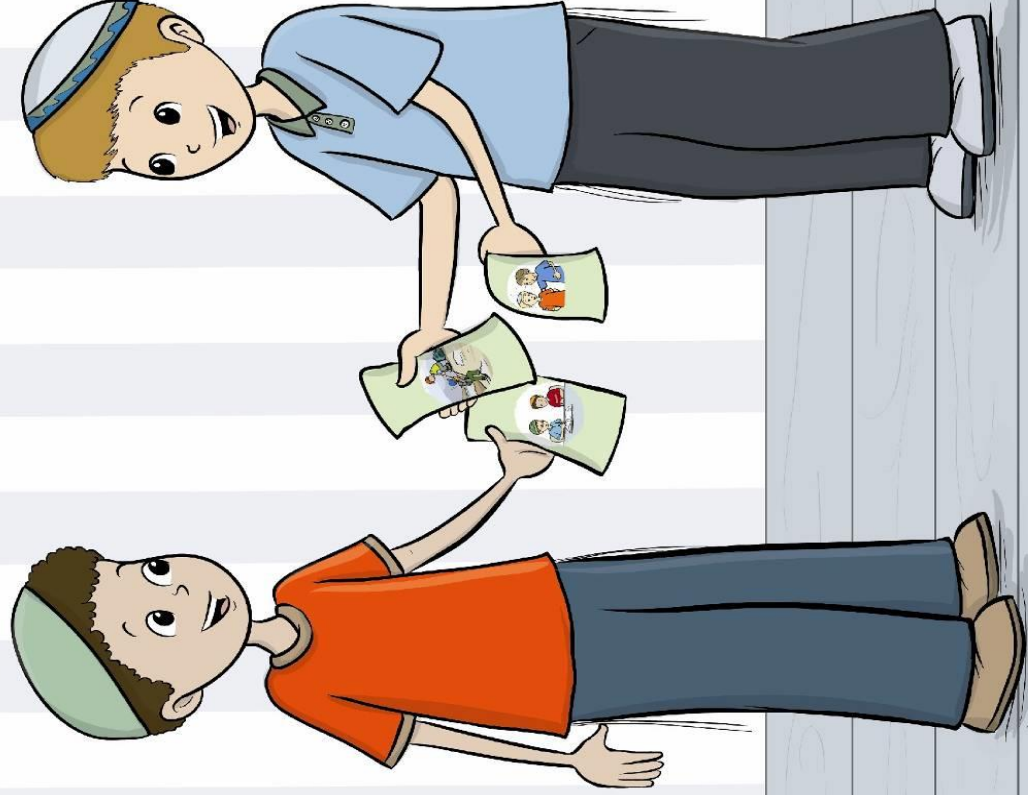
חבר אמיתי רצה

שאצליח ואתקדם.

חבר אמיתי שמח בשמחתי

ועצוב כשרע לי.

הלוואי ואהיה חבר אמיתי!

חבר אמיתי דואג לי כי אנפת לו ממני

ולא כדי להרוויח משהו.

חבר אמיתי אוהב אותי

ורוצה בסוכתי.

חבר אמיתי לא קונים במתנות

או בחנופה.

חבר אמיתי הוא תוצאה של קשר

שיש בו הרבה כבוד הדדי ותמיכה מסורה.

חבר אמיתי אומר לי מה הוא באמת חושב

ולא משקר כדי למצוא חן.